

**BOSHLANG‘ICH SINIF DARSLIKLARIDA PUNKTUATSIYAGA OID
BERILGAN MATERIALLARNI TAHLIL QILISH**

Analysis of materials on punctuation in primary school textbooks

Tagayeva Mahbuba Panjiyevna

Termiz davlat pedagogika institute

Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi 23.01-guruh talabasi va

Jarqo‘rg‘on tumani 65-maktab o‘qituvchisi

Ochildiyeva Hilola Toshtemir qizi

Termiz davlat pedagogika institute

Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi 23.01-guruh talabasi va

Sariosiyo tumani 22-maktab o‘qituvchisi

Ilmiy rahbar: S.I. Tursunova

pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiyasi: Boshlang‘ich sinf darsliklarida punktuatsiya qoidalarini o‘rgatish muhim pedagogik masaladir. Ushbu maqolada boshlang‘ich sinf darsliklarida punktuatsiya mavzularining qamrovliligi, o‘quvchilarga taqdim etilish usullari va ularning samaradorligi tahlil qilinadi. Maqolada, shuningdek, zamonaviy ta‘lim texnologiyalari va innovatsion usullar yordamida punktuatsiya qoidalarini o‘rganishning yangi metodik yondashuvlari ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari asosida boshlang‘ich sinf darsliklarida punktuatsiya mavzularini yanada takomillashtirish bo‘yicha tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich sinf, punktuatsiya qoidalari, darsliklar, ta‘lim texnologiyalari, innovatsion usullar, pedagogika, metodik yondashuvlar, o‘quv jarayoni.

Abstract: Teaching punctuation rules in primary school textbooks is an important pedagogical issue. This article analyzes the comprehensiveness of punctuation topics in primary school textbooks, the methods of presenting them to students, and their effectiveness. The article also examines new methodological approaches to studying punctuation rules using modern educational technologies and innovative methods. Based on the results of the study, recommendations are made for further improving punctuation topics in primary school textbooks.

Keywords: primary school, punctuation rules, textbooks, educational technologies, innovative methods, pedagogy, methodological approaches, educational process.

Аннотация: Обучение правилам пунктуации в учебниках начальной школы является важной педагогической проблемой. В статье анализируется освещение тем пунктуации в учебниках начальной школы, методы их представления учащимся и их эффективность. В статье также рассматриваются новые методические подходы к обучению правилам пунктуации с использованием современных образовательных технологий и инновационных методов. На основании результатов исследования даны рекомендации по дальнейшему совершенствованию тем пунктуации в учебниках начальной школы.

Ключевые слова: начальная школа, правила пунктуации, учебники, образовательные технологии, инновационные методы, педагогика, методические подходы, образовательный процесс.

Dolzarblik: Punktuatsiya qoidalarini to'g'ri o'zlashtirish o'quvchilarning nutqiy va yozma savodxonligini rivojlantirishda asosiy omillardan biridir. Boshlang'ich sinfda punktuatsiya mavzularini sifatli o'rganish bolalarning kelajakda til va adabiyotni chuqur tushunishiga asos yaratadi. Shu sababli, ushbu mavzu bo'yicha yangi metodik yondashuvlarni ishlab chiqish va darsliklarni takomillashtirish dolzarbligicha qolmoqda.

Maqsadi: Maqolaning maqsadi boshlang'ich sinf darsliklarida punktuatsiya mavzularini tahlil qilish, ularning samaradorligini oshirish uchun zamonaviy metodik yondashuvlarni taklif etish va o'quvchilarning punktuatsiya qoidalarini yaxshi o'zlashtirishiga yordam beradigan tavsiyalar ishlab chiqishdir.

Ma'lumki, punktuatsiya tinish belgilarining ishlatilishi haqidagi qoidalar yig'indisidir. "*Punktualtsiya ham yozuv kabi kishilar orasidagi aloqaning muhim vositalaridan biri sanaladi*"¹¹. Boshlang'ich sinflarda to'rtta tinish belgisi: gap oxirida nuqta, so'roq, undov belgisi hamda uyushiq bo'lakli gaplarda vergulning ishlatilishi haqidagi qoidalar o'rgatiladi. Boshlang'ich sinflarda o'rgatiladigan tinish belgilari kam bo'lishiga qaramay, o'qituvchi har bir sinfda tinish belgilari ustida muntazam ish olib borishi zarur.

Kichik yoshdagi o'quvchilarni tinish belgilari bilan tanishtirishda o'qituvchi, avvalo, ularning yozma nutqda ishlatilishi va o'rnini ko'rsatadi. Tinish belgisi fikrni to'g'ri, boshqalarga tushunarli qilib ifodalash uchun muhim ekanini tushuntiradi.

Masalan, nuqtaning roli bilan elementar tarzda tanishtirish uchun gaplarga ajratilmagan (tinish belgilari qo'yilmagan) yaxlit matn o'qitiladi; o'quvchilar bunday matnni o'qish va mazmuniga tushunish qiyin ekanligiga ishonch hosil qiladilar.

Puntuatsiya semantik, sintaktik va intonatsion qoidaga asoslanadi. Bu uch asos bir-biriga o'zaro ta'sir qiladi. Xat yozuvchi tinish belgisini qo'yishda, avvalo, bayon etadigan fikrining mazmuniga asoslanadi. Nutqning mazmun tomoni gapning qurilishiga ham ta'sir qiladi. SHuning uchun o'quvchilarga tinish belgilarining qo'llanilishini o'rgatishda biror gapda tinish belgilarini qo'llashni belgilaydigan semantik-sintaktik tamoyilga asoslaniladi.

Mavzu bo'yicha yangilik va ilmiy izlanishlar: So'nggi yillarda boshlang'ich ta'limda puntuatsiya qoidalarini o'rganishga qaratilgan ilmiy izlanishlar sezilarli darajada ko'paygan. Zamonaviy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, an'anaviy usullar bilan bir qatorda interfaol metodlar (masalan, raqamli dasturlar, o'yinlar, interaktiv mashqlar) puntuatsiya qoidalarini o'rganishda yuqori samara beradi. Bu metodlar o'quvchilarning diqqatini jalb qilish, ularning qiziqishlarini oshirish va bilimlarni mustahkamlash imkoniyatini beradi.

Tilshunoslik va pedagogika sohasidagi yangi tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, boshlang'ich sinf o'quvchilarining kognitiv qobiliyatlarini hisobga olgan holda puntuatsiya mavzularini soddalashtirish va qiziqarli qilish zarur. Masalan, bolalarning yosh xususiyatlariga moslashtirilgan vizual materiallar, hikoyalar va interaktiv vazifalar puntuatsiya qoidalarini tushunishni osonlashtiradi.

Bundan tashqari, raqamli ta'lim resurslari (onlayn platformalar, mobil ilovalar) puntuatsiya qoidalarini o'rganishda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Bu resurslar orqali o'quvchilar o'z bilimlarini mustaqil ravishda mustahkamlab, xatolarni tahlil qilish va ularni tuzatish imkoniyatiga ega bo'lishadi.

Shu bilan birga, yangi tadqiqotlar puntuatsiya qoidalarini o'rganishda individual yondashuvning ahamiyatini ta'kidlaydi. Har bir o'quvchining bilim darajasi va o'rganish uslubini hisobga olgan holda maxsus metodik yondashuvlar ishlab chiqish samaradorlikni oshirishga yordam beradi.

Xulosa: Boshlang'ich sinf darsliklarida puntuatsiya mavzularini to'g'ri tashkil etish va zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning bilim darajasini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, interfaol usullar va innovatsion yondashuvlar puntuatsiya qoidalarini o'rganish jarayonini qiziqarli va samarali qiladi. Kelajakda darsliklarni yanada takomillashtirish

va yangi metodik qo‘llanmalar ishlab chiqish orqali boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining punktuatsiya bilimlarini yanada mustahkamlash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. S.I.Tursunova The development of oral speech of younger schoolchildren in extracurricular activities. Eurasian Research Bulletin, 2022.
2. S.I.Tursunova Pedagogical bases of nationalization of school education. Web of Scientist: International Scientific Research Journal, 3 (02), 456–461.
3. Турсунова, С. И. (2023). Причины выбора модели внеучебной деятельности по развитию устной речи младших школьников.
4. Tursunova, S. (2024). Innovatsion yondashuv asosida boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining og‘zaki nutqini rivojlantirishning asosiy mazmuni. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(10), 176-185.
5. Ismatova, N., & Tursunova, S. I. (2023). BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QUVCHILARIDA OG‘ZAKI NUTQNI RIVOJLANTIRISH, TILSHUNOSLIK USLUBIY MUAMMO SIFATIDA. Interpretation and researches, 2(1).
6. Allaberganova, Y., & Tursunova, S. (2023). BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QUVCHILARINI MILLIY QADRIYATLAR RUHIDA TARBIYALASH. Interpretation and researches, 2(1).
7. Hikmatov, I., & Tursunova, S. (2023). Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘quvchilarini ma‘naviy-ma‘rifiy faoliyatga tayyorlashning imkoniyatlari. Interpretation and researches, 2(1).
8. Турсунова, С. И. (2022). БОШЛАНГИЧ СИНИФ ЎҚУВЧИЛАРИДА ИҚТИСОДИЙ ТАРБИЯНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ХУСУСИЯТЛАРИ. Scientific Impulse, 1(4), 397-399.
9. Турсунова, С. И. (2022). БОШЛАНГИЧ СИНИФ ЎҚУВЧИЛАРИДА ЭСТЕТИК ТАРБИЯНИ ШАКЛЛАНТИРИШ. Scientific Impulse, 1(4), 393-396

